שמעתא עמיקתא

גליון תנ"ח | פרשת וישלח | תשפ"א | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לחנוכה

חלק ראשון

מצות הדלקת נרות חנוכה

מכ"ה בכסלו מדליקין נרות בערב, בכל לילה ולילה שמונה לילות, להראות ולגלות הנס. והיא מצוה מדברי סופרים. [עי' שו"ע (סי' תרע סע' א)].

עשיית מלאכה לפני ההדלקה

אכילה ושאר צרכיו לפני ההדלקה

אסור לאכול או להתעסק בשאר דברים חצי שעה לפני זמן חובת ההדלקה (מהשקיעה או מצאה"כ למר כדאית ליה ומר כדאית ליה, עיין לקמן), ואפילו אם התחיל פוסק. [מ"ב (סי' תרעב ס"ק י) ושעה"צ (אות יד)]. ודין זה נוהג אף בנשים. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש חנוכה פט"ז אות ג)].

לימוד תורה לפני ההדלקה

אפילו ללמוד אסור חצי שעה לפני שהגיע זמן ההדלקה (י"א שהיא בצה"כ וי"א בשקיעת החמה). ומ"מ הנוהגים להדליק בזמן שקיעת החמה יכולים להקל ללמוד עד השקיעה. [מ"ב (ס"ק י) ושעה"צ (אות יד). ודעת הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמ' שיח) דמסתבר שללמוד הלכות חנוכה מותר בכל גוונא דמסתמא יזכור שצריך להדליק]. וכשמגיע זמן ההדלקה מפסיק תלמודו. [מ"ב (ס"ק י)].

מי שתורתו אומנותו

אף מי שתורתו אומנתו צריך לבטל ת"ת כדי לקיים מצות נ"ח בזמן. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פט"ז אות א). אולם דעת הגרח"פ שייינברג זצ"ל דאין עליהם לבטל ת"ת כדי להדליק בזמן, אלא נשותיהם ידליקו עבורם. ועי' מש"כ בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון רמ"ג]. ובחו"ל שמדליקים בבית ולא מדליקים ברה"ר אין צריך לבטל ת"ת כדי להדליק בזמן. [הגרי"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' קעד)].

סגירת חנויות על מנת להדליק בזמן

יש לסגור החנות על מנת להדליק נ"ח בזמן, ואם פרנסתו תלויה בחנות הפתוחה בזמן ההדלקה, ואין לו את מי להשאיר בחנות, צריך למנות שליח שידליק עבורו. [הגרי"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פל"ג אות ג)]. ולענין הנוהגים להדליק בתוך הבית (כגון בחו"ל) יעויין להלן.

זמן ההדלקה

י"א שאין מדליקין נ"ח קודם שתשקע החמה [שו"ע (סי' תרעב סע' א)], אלא בצאת הכוכבים. [שו"ע (שם) ומ"ב (ס"ק א) אליבא דהשו"ע]. וי"א שיש להדליק בזמן השקיעה. [מ"ב (ס"ק א)]. וי"א שכן מנהג ירושלים להקפיד להדליק בדיוק בתחלת השקיעה. [הגרשז"א זצ"ל (שבות יצחק חנוכה עמ' עא)]. וי"א שכיון שזמן השקיעה האמיתי אינו ברור לנו, וקיי"ל שאין מקדימים ההדלקה קודם השקיעה, יש להדליק קרוב לעשר דק' אחר זמן השקיעה שבלוחות. [הגרי"א זצ"ל (שבות יצחק עמ' עא). ובדרך זה כת' האג"מ (ח"ד סי' קא אות ו)]. וכל אחד ינהג כמנהגו.

הכנת החנוכיה לפני זמן ההדלקה

אפילו הנוהגין תמיד להדליק בצאת הכוכבים אחר תפלת ערבית, מן הנכון שיכינו עכ"פ השמן בתוך הנרות קודם תפילת ערבית, כדי שיהיה מוכן תיכף אחר תפלת ערבית להדליק. דאם יעשה הכל אחר תפלת ערבית בודאי יש לחוש שיעבור עיקר זמן ההדלקה והוא חצי שעה. [מ"ב (שם)].

להדליק מפלג המנחה

אם הוא טרוד ולא יהיה לו פנאי להדליק בזמן, יכול להקדים להדליק מפלג המנחה ולמעלה [שו"ע (סי' תרעב סע' א)], והיינו שעה ורביע קודם צה"כ (וחשבינן השעה לפי קוצר היום דהיינו שעות זמניות). [מ"ב (ס"ק ג)]. ויברך על ההדלקה. [מ"ב (ס"ק ג)]. ובלבד שיתן בה שמן עד שתכלה רגל מן השוק. [שו"ע (שם)]. ואם לא נתן בה שמן רק כשיעור חצי שעה כנהוג בכל יום יחזור ויתן בה שמן וידליק ומ"מ לא יחזור ויברך. [מ"ב (ס"ק ד)].

הקדמת תפלת מעריב להדלקת הנרות

המדליק בצאת הכוכבים, לכתחלה יתפלל מעריב ומיד לאחר מכן ידליק. [מ"ב (שם ס"ק א) וביאור הלכה (ד"ה לא מאחריו)]. ומ"מ אם דרכו להתפלל מעריב בשעה מאוחרת, א"צ להקדים להתפלל לפני ההדלקה. [הגרשז"א (שלמי מועד) והגרש"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' קסז). ועי' בש. עמיקתא גליון ל"ח].

יצא להתפלל ופגע בנ"ח

העומד לצאת מביתו להתפלל מעריב ופגע בנרות חנוכה (המוכנות להדלקה) אחר שהגיע זמן הדלקתם, עליו להדליק ואח"כ להתפלל מעריב. [ע' בתורת חיים (לגר"ח זוננפלד, חנוכה אות ו) ובשמעתא עמיקתא גליון פ"ג]. ואף אחרי שהדליק נר ראשון, עליו לגמור להדליק שאר נרות שהם מחמת הידור מצוה, לפני שהולך להתפלל. [דאף בנרות מחמת הידור שייך משום "אין מעבירין על המצוות", עי' במ"ב (סי' תרעו ס"ק יא). וכן פסק המהרש"ם (דעת תורה ס"ה עד) דגומר בכה"ג, עיי"ש טעמו]. ואם אין רצונו להדליק עתה ע"מ להדליק יחד עם בני הבית וכדו' יכול להדליק לאחר מכן. [כי אין דעתו להדליק נ"ח עתה וכשאין רצונו לקיים המצוה עתה אין משום אין מעבירין על המצות כמבואר במ"א (סי' כה ס"ק ד), ולא דמי להא דלעיל שצריך להדליק לפני מעריב דשאני התם שחפץ לקיים שתיהם אלא שדעתו להקדים א' מהם משום "תדירי", בכה"ג חל עליו חיוב להדליק ולא לעבור על המצוה כמבואר בשו"ע (סי' כה סע' א) ונו"כ, עיי"ש והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון פ"ג].

להמתין לאשה

אם אשתו לא נמצאת בשעת ההדלקה ורצונה שימתינו לה, יש לעכב ההדלקה משום שלום בית. והכל לפי הענין. [הגרח"ק שליט"א בשם הגרי"ח זוננפלד זצ"ל (נר חנוכה פ"ב הגה ח)].

זמן הדלקתם לנוהגים להדליק בתוך הבית

י"א שבמקומות שנוהגים להדליק בתוך הבית א"צ ליזהר ולהדליק קודם שתכלה רגל מן השוק [רמ"א (סי' תרעב סע' ב)], ומ"מ אם מדליק בפתח הבית כשהוא פתוח, טוב שיזהרו בזה, כיון שיש הכירא לעוברים ושבים. [רמ"א (שם) וביאור הלכה (ד"ה ומ"מ)]. ואם מדליק תוך הבית יש להדליק כשבני הבית מקובצים יחד. [מ"ב (סי' תרעב ס"ק י)]. ועי' מש"כ בזה לקמן לענין המדליק מאוחר בלילה.

הדלקת נרות חנוכה מאוחר או בזמן על ידי שליח

החושש שיגיע מאוחר לביתו (כחצי שעה אחר צה"כ) ולא יוכל להדליק בזמן, עדיף שישלח שליח כדי לקיים ההדלקה בזמן. [הגרי"א זצ"ל (שבות יצחק פ"ז אות יד), הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד הגה 65) והגרנ"ק זצ"ל (נר חנוכה פ"ב הגה ל). דלא כהשבט הלוי (ח"ד ססי' סו) דאם יכול להדליק מאוחר בלילה ידליק ע"י עצמו. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון פ"ג]. וכן אם בידו להדליק מפלג המנחה או בזמן ע"י שליח ידליק בזמן ע"י שליח. [הגריש"א זצ"ל (פניני חנוכה פ"ח עמ' קע - קעא), הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמ' שיז) והשבט הלוי (שם). ואם יוכל להדליק בשעה מאוחרת בעצמו או מפלג המנחה (בעצמו), דעת הגריש"א זצ"ל (פניני חנוכה פ"ח עמ' קע - קעא) שידליק מפלג המנחה]. וכל זה אם מדליק בפרסום, אבל המדליק בתוך ביתו (כגון בחו"ל), אינו זקוק להדליק ע"י שליח אלא ידליק כשיגיע לביתו. [הגריש"א זצ"ל (שבו"י פי"ב עמ' פא)]. (ועי' לקמן לענין הברכות בהדלקה ע"י שליח).

עבר ולא הדליק בזמן

שכח או הזיד ולא הדליק עם שקיעת החמה, מדליק והולך עד שתכלה רגל מן השוק, שהוא כמו חצי שעה, שאז העם עוברים ושבים ויש פרסום הנס. ואם עבר זה הזמן ולא הדליק, מדליק והולך כל הלילה [שו"ע (סי' תרעב סע' ב)], עד עמוד השחר, אף אם לא נשאר חצי שעה עד עמוד השחר. [מ"ב (ס"ק יא) ושבט הלוי (ח"ח סי' קנו אות ב)].

ברכה על הדלקה שלא בזמנה

המדליק בפנים צריך לברך על ההדלקה אף אם עבר זמן שלא תכלה רגל מן השוק. [מ"ב (שם)]. וי"א שבאופן זה כיון שאין היכר לבני רה"ר דוקא אם בני הבית נעורים יכול לברך על הדלקה, אבל אם ישנים לא יברך לברך. ועל כן אם בא לביתו בשעה מאוחרת בלילה ומצא בני ביתו ישנים מן הנכון שיקיצם כדי שיוכל להדליק בברכה. [מ"ב (שם) ע"פ המ"א (ס"ק ו)]. וי"א שהנוהג לברך אף כשבני ביתו ישנים אין מוחין בידו. [שעה"צ (אות יז) ע"פ הח"מ], ולמעשה המנהג לברך אף באופן זה. [הגר"ש וואזנר זצ"ל (מבית לוי ח"י עמ' ב)].

והמדליק בחוץ י"א שאינו מברך. [כן נר' מסקנת הפר"ח (שם) שדוקא המדליק בפנים (אחר הזמן) מברך]. וי"א שמברך [כן משמע מסתימת השו"ע דבכל גוונא מברך. וכן נר' מהמ"א (ס"ק ו) בדעת השו"ע. וכן הביא המגיד משנה שיש סוברים שגם המדליק בחוץ מברך והביאו הפר"ח (שם)], וכן המנהג בתנאי שיש עוברים ושבים (ומסתבר שבני ביתו גם מועילים לזה). [הגרי"א זצ"ל (שבות יצחק פ"ד עמ' פג)].

עבר הלילה ולא הדליק

אם עבר כל הלילה ולא הדליק, אין לו תשלומין. [שו"ע (שם סע' ב)]. ובלילות האחרים ידליק מספר נרות כמו שאר בני אדם. [רמ"א (שם) ומ"ב (ס"ק יב)].

ערב שבת

תפלת מנחה לפני ההדלקה

בערב שבת נכון לכתחלה להתפלל מנחה תחלה ואח"כ להדליק. [מ"ב (סס"ק ב). וביאר בשעה"צ (אות ז) דמכיון שמדליק בעוד היום גדול, ע"כ סומך על הקולא דמפלג ולמעלה נוכל להשוותו כמו לילה, ואם כן איך יתפלל אחר כך מנחה, ומ"מ בדיעבד לא מעכב, עיי"ש].

סדר הדלקת הנרות

ערב שבת מדליקין נר חנוכה תחילה ואח"כ נר שבת. [שו"ע (סי' תרעט)]. ואם הדליק של שבת ולא קיבל שבת במחשבתו יכול להדליק של חנוכה אחר כך. וכל זה באיש המדליק, אבל אשה המדלקת כיון שהמנהג שמסתמא מקבלת שבת בהדלקתה, לא תדליק שוב של חנוכה, אלא תאמר לאחר להדליק והוא יברך אקב"ו להדליק, אבל ברכת שעשה נסים וכן שהחיינו ביום א' יכולה לברך בעצמה. [מ"ב (שם ס"ק א)].

זמן ההדלקה

מדליקין נ"ח בערב שבת בעוד היום גדול (ומ"מ מברך עליהם כמו בחול). [רמ"א (סי' תרעט)]. ודוקא אחר פלג המנחה שהוא שעה ורביע קודם הלילה. [מ"ב (שם ס"ק ב)].

להסמיך ההדלקה לשקיעת החמה

במקומות שנוהגים להדליק נרות שבת בכל שבתות השנה מוקדם. י"א דבערב שבת זו יאחרו הדלקת נרות שבת כדי להדליק נרות חנוכה עשרים וחמש דקות קודם השקיעה. [הגרשז"א זצ"ל (שלמי מועד). ובלוח אר"י להגרימ"ט כתב כן למי שיש לו כמות שמן מצומצמת, אבל בלא"ה יכול להדליק לפני כן כנהוג]. וי"א שא"צ לשנות מהמנהג שנוהגים כל השנה לענין זמן הדלקת נרות שבת, ועל כן ניתן להדליק נרות חנוכה בכל זמן פלג המנחה, ומ"מ לכתחילה ידליק נ"ח סמוך להדלקת נר שבת. [אג"מ (או"ח ח"ד סי' ס"ב). ומועי"ז (ח"ב סי' קנב) הביא כן בשם זקני ירושלים].

מוצאי שבת

זמן ההדלקה במוצ"ש

במוצאי שבת יש להזדרז להדליק נרות חנוכה, ועל כן אין לאחר תפלת מעריב. [הגר"א (מעשה רב אות רלז)]. ומ"מ אין להדליק כלל לפני צאת הכוכבים. [ביאור הלכה (סי' רצג ד"ה שלש כוכבים). ועי' במועדים וזמנים (ח"ב סי' קנה) ובשבות יצחק (חנוכה עמ' ענה)]. ועי' בסמוך.

מחמיר כדעת רבינו תם

המחמיר על עצמו להימנע מעשיית מלאכה במוצ"ש עד זמן של ר"ת, במוצ"ש חנוכה עליו להדליק הנ"ח קודם זמן זה, מחמת שאינו נוהג כר"ת מעיקר הדין. [הגרשז"א זצ"ל (שם פט"ז אות טו) והגרי"א זצ"ל (שבות יצחק עמ' עה)]. ויש שלא שינו זמן יציאת השבת במוצ"ש חנוכה משאר שבתות. [הגרי"ז (שבות יצחק עמ' עה), אלא שדעתו שזמן דתכלה רגל מן השוק בזמנינו ארוך יותר. ועי' באור לציון (ח"ד פמ"ג אות ט) שס"ל שאין לשנות מנהגו לחשוש לדעת ר"ת. וכן דעת האג"מ (ח"ד סי' סב)].

להבדיל לפני הדלקת נ"ח

י"א שהבדלה קודמת לנ"ח וי"א שנ"ח קודם להבדלה. וכל אחד ינהג כפי מנהג אבותיו. [שו"ע (סי' תרפא סע' ב), מ"ב (שם) ובה"ל (שם)]. ומ"מ מנהג בני ספרד להדליק נ"ח בבית הכנסת קודם הבדלה, ובבית מדליקים לאחר ההבדלה. [אור לציון (ח"ד פמ"ג אות י)].

כמה נרות מדליקים

מעיקר הדין מספיק כל יום להדליק נר אחד. [מ"ב (סי' תרעא ס"ק ד)].

מהדרין לבני עדות המזרח

מי שידו משגת להיות מהדר במצוה בלילה הראשון מדליק אחד ומכאן ואילך מוסיף והולך אחד בכל לילה עד שבליל האחרון יהיו שמונה. [שו"ע (סי' תרעא סע' א)]. ולדעת השו"ע (רסי' תרעא) אפי' אם בני הבית רבים לא ידליקו יותר. וכן מנהג בני עדות המזרח. ולדעה זו לא מועיל לכוון שלא לצאת יד"ח ע"י בעל הבית ולהדליק בפני עצמו. [אור לציון (ח"ד פמ"ז הגה א ד"ה ובחור הפטור, ופמ"ב הגה א ד"ה והנה)].

לבני אשכנז

י"א שיש הידור מצוה נוסף שכל א' מבני הבית ידליק (לבד מאשתו שהיא כגופו, ולבד מבנותיו). ואם אין ידם משגת כ"כ ידליקו נר א' בכל לילה. וכן מנהג בני אשכנז. ויזהרו ליתן כל או"א נרותיו במקום מיוחד, כדי שיהא היכר כמה נרות מדליקין. [רמ"א (שם) ומ"ב (ס"ק ט-י)].

אין לו שמן הרבה
מי שאין לו שמן הרבה יתן באחד שמן כשיעור והמותר יחלק לכולם, שאם יעשה לכולם בשוה לא ידליק אפילו אחד כשיעור. [מ"ב (שם ס"ק ו)]. ואם יש לו שמן בצמצום על כל החי' ימים ולחבירו אין לו כלום, מוטב שידליק בכל לילה א' ויתן גם לחבירו, כי מהדין א"צ אלא אחד. ודוקא כשחבירו אינו מבני ביתו או שאינו סמוך על שולחנו, אבל אם הוא מב"ב מוטב שיהיה הוא מהמהדרין. [מ"ב (שם ס"ק ו)].

שני בנ"א להדליק במנורה אחת
מנורות שיש להן ח' פיות, מותר להדליק שני בנ"א זה בקצה זה וזה בקצה זה, שהרי רואין שהדליקו שנים, שאל"כ היה מדליק כסדר א' אצל חבירו. וכן מנהג העולם. [מ"ב (ס"ק יב)].

להדליק כמה פתילות תוך קערה אחת
מילא קערה שמן והקיפה פתילות, אם כפה עליה כלי (לפני הדלקתם) כל פתילה עולה בשביל נר אחד. ואם לא כפה עליה כלי, אפי' לנר אחד אינה עולה לפי שהוא כמדורה שמתחברות כל הלהבות ביחד. [שו"ע (סי' תרעא סעי' ד) ומ"ב (ס"ק יג-יד)]. ולכן יש ליזהר להעמיד הנרות בשורה בשוה, ולא בעגול דהוי כמדורה. [רמ"א (סי' תרעא סעי' ד)]. ומ"מ אם יש הפסק מחיצה בין נר לנר וכרחב אצבע ביניהן, מותר אפילו לא כפה עליה כלי. [מ"ב (ס"ק טז)].

להדליק בפמוטות
מותר להדליק בפמוטות העשויין קנים קנים יוצאין בעיגול שהקנים חלולין ומחיצת כל קנה מפסיקה בינו לבין חבירו, ואינו נחשב כמדורה, מאחר שכל נר מובדל הרבה מחבירו. [רמ"א (סי' תרעא סעי' ד) ומ"ב (ס"ק יז)]. וצריכים שיהיו מובדלים הקנים אחד מחבירו רוחב אצבע, לבד מה שיש לכל קנה מחיצה בפני עצמה. [מ"ב (ס"ק יח)]. וכל זה אם מדליק בנרות שעוה, אבל אם מדליק בשמן, כיון שכל כלי עומד בפני עצמו א"צ להרחיק ביניהם. [הגרי"ש ואזנר צצ"ל (מבית לוי ח"י עמ' יג)].

מקום ההדלקה

פתח הסמוך לרה"ר / תוך הבית

פתחו פתוח לרה"ר
נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לרה"ר מבחוץ משום פרסומי ניסא. אם הבית פתוח לרשות הרבים, מניחו על פתחו. ואם יש חצר לפני הבית, מניחו על פתח החצר. [שו"ע (סי' תרעא סעי' ה) ומ"ב (ס"ק כא)]. ויש סוברים שאם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח הבית הפתוח לחצר. [ביאור הלכה (סי' תרעא על סעי' ה ד"ה פתח החצר) בשם רש"י, הר"ן והאור זרוע. ומשמע מדבריו דכוונתו ד"יש לצרף עכ"פ שיטות אלו]. והעיקר כדעה ראשונה. [שו"ע (שם) ומ"ב (שם)].

הדר בעלייה
היה דר בעלייה, שאין לו פתח פתוח לרשות הרבים, מניחו בחלון הסמוך לרשות הרבים. [שו"ע (סי' תרעא סעי' ה)]. אולם הדרים בבנין רב קומות שהדירות פתוחות לחדר המדרגות, אין דינם כדרים בעלייה. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ד)]. ולענין מקום הדלקה יעויין להלן.

להדליק בפנים
בשעת הסכנה שאינו רשאי לקיים המצוה, מניחו על שלחנו ודיו. [שו"ע (סי' תרעא סעי' ה)]. ואף בזמנינו דלא שכיח חשש סכנה כשמדליק בחוץ, יש להדליק בפנים. [רמ"א (שם סעי' ז), ערוה"ש (אות כד) והגריש"א זצ"ל (שבות יצחק פ"ב אות ד)]. ומ"מ אם יש לו חלון סמוך לרה"ר נכון שידליק שם, אם לא דשכיח הזיקא על ידי זה. [מ"ב (סי' תרעא ס"ק לח)].

וכל זה כשדר בין העכו"ם, אבל בארץ הקודש שדרים בין יהודים יש אומרים שמי שיכול להדליק בחוץ יש לו להדליק בחוץ כתקנת חז"ל. [הגריש"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"א סי' סז)]. ואם יש חשש שיכבו הנרות יתנם בזכוכית. [שאילת יעב"ץ (ח"א סי' קמט)]. ויש נוהגים להדליק בפנים אף באר"י. [עי' בערוה"ש (שם), בדבר יהושע (ח"א סי' מ וח"ב סי' קא), באחרות רבנו (ח"ג עמ' יב) ובשבט הלוי (ח"ז סי' פד)].

הדליק בתוך הבית (לדעת המחמירים לעיל)
אפילו לדעת הסוברים שאף בזמננו יש להדליק בפתח החצר הפונה לרה"ר, מ"מ אם הדליק בתוך הבית יצא בדיעבד. [אג"מ (ח"ד סי' קה), הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות טו) והגריי"ק זצ"ל (ארחות שבת ח"ג עמ' י). ועי' בשפת אמת (שבת כב: על תוס' ד"ה תוס' דאי וד"ה שם בגמ' ת"ש)].

חצר ופתח הבנין

דין חצר בזמננו
יש אומרים דדוקא החצרות של זמנם דינם כחצר כי עמדו בעיקר לתשמיש הבית, לטחינה, אפייה, שטיחת פירות ושאר צרכים, ופעמים שהיו אוכלים וישנים שם, אבל בזמננו שאין החצרות עשויות אלא לאויר, אין דינן כחצר לענין נ"ח (וכן לענין עירובין ומזוזה), ועל כן אין להדליק בפתח החצר, אלא בחלון הפונה לרה"ר. [חזו"א (או"ח סי' סה ס"ק נב וסי' צ ס"ק כג ויו"ד סי' קסח ס"ק ו) וארחות רבנו (ח"ג עמ' ג)]. וי"א שאין דין תשמישי דירה בחצר לענין חנוכה, וע"כ אפי' חצרות של זמננו שאין משתמשים בהן תשמישי דירה, דינן כחצר לענין נ"ח. [הגרי"ז זצ"ל (שבות יצחק חנוכה עמ' ו-ז), הגרשז"א זצ"ל (מעדני שלמה עמ' קח) והגרישא"א זצ"ל (שבות יצחק חנוכה עמ' ז)].

חצר שאין לה מחיצות
חצר שאין מחיצותיה גבוהות עשרה טפחים, או שהן תלויות באויר וגבוהות מקרקע החצר שלשה טפחים, י"א שאין דינה כחצר. [הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' ס וסג)]. ואם היא מוקפת מחיצות אפילו רק בג' רוחותיה דינה כחצר, ויש להדליק בפתח הנמצא בא' מג' רוחותיה. [הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה שם עמ' ס)].

חדר מדרגות (מקום ההדלקה בבנין מגורים)
י"א שלדעת הסוברים שחצרות שלנו אין דינן כחצר של זמנם, ה"ה שחדרי מדרגות אין דינם כחצר, ועל כן אין להדליק בפתחם נ"ח, אלא יש להניחם בחלון שבבית הפונה לרה"ר. אלא שאם הוא מעל כ' אמה מרה"ר, ידליק בפתח ביתו הפתוח לחדר המדרגות (ועי' עוד להלן בדיני הדלקה בחלון). [הגרחי"ק שליט"א (ארחות רבנו ח"ג עמ' יא) והגרנ"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמ' שז)]. וי"א שחדר מדרגות דינו ככניסה לבית, וע"כ הדר בבנין מגורים (פרטי או משותף) ידליק בפתח הבנין הפונה לרה"ר. [הגריי"ק זצ"ל (ארחות רבנו ח"ג עמ' ח אות כד ועמ' יא ואות כח). וכן דעת הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ד הגה ו) והגרישא"א זצ"ל (שבות יצחק חנוכה פ"א עמ' ז) משום שדינו כחצר].

שביל שלפני הכניסה
אם יש שביל המוליך מרה"ר עד פתח הבית, ידליק בראש השביל, אע"פ שאין שם צורת הפתח. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ד)]. מיהו אם אין הבדל כ"כ בפרסום בין פתח הבית לפתח השביל ידליק בפתח הבית, דלא אמרו פתח החצר אלא בכה"ג דהוה פרסומי ניסא טפי. [הגרשז"א זצ"ל (שם פי"ד סוף הגה ח)]. וי"א דבכל אופן יש להדליק בפתח עצמו (אא"כ עושים שימושים בשביל, כגון העמדת עגלות וכדו'). [הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' פא)].

כניסה משותפת לכמה כניסות של הבנין
בנינים המחוברים יחד ויש להם כניסה משותפת מרה"ר לרחבה שלפני הבנינים, ושם יש לכל בנין כניסה נפרדת, יש להדליק בפתח הכניסה הנפרדת של כל בנין, כיון שהוא נראה עיקרי ומיוחד לבנין זה. [הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' סא)].

מגרש חניה
מגרש חניה השייך רק לאנשי הבית, י"א שאינו נחשב לחצר, כיון שאין עיקר שימושו לכניסה ויציאה. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד הגה 15)]. וי"א שדינו כחצר וצריך להדליק בפתחו. [הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה פ"ד עמ' נט-ס)].

מרפסת הפונה לרה"ר
מרפסת הפונה לרה"ר (ואין לה פתח לחוץ), יש אומרים שרשאי להניח הנרות על המעקה ואינו צריך להניחם סמוך לפתח המרפסת. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ב)]. וי"א שעדיף להדליק בפתח הבית הפתוח למרפסת מבחוץ בצד שמאל כדי שיהא מוקף במצות, אא"כ יש פרסום יותר כשמדליק על המעקה. [הגריי"ק והגרנ"ק זצ"ל (חוט שני עמ' שח). ושו"ר שדעת הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה) שאין הדלקה במרפסת מועילה כי אין המרפסת בכלל מקום הדלקה].

גדר פתח
לענין הפתח שמדליקין בו נ"ח, א"צ שיהיה בו צורת הפתח, אלא די בזה שניכר שנכנסים דרכו לחצר. [הגרשז"א זצ"ל (מעדני שלמה מועדים עמ' קט) והגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' פ)]. ויש מי שאומר שבעינן צורת הפתח (כמו לענין מזוזה). [הגרי"ז זצ"ל (תשובות והנהגות ח"ב סי' שמב אות ב)].

הדלקה בחלון

במקום שנוהגים להדליק בפנים
הנוהג להדליק בפנים ידליק בחלון. ואם הוא גבוה למעלה מכ' אמה מרה"ר (לגר"ח נאה כ- 9.60 מטר, ולחזו"א כ-11.52 מטר), י"א שעדיף להדליק בפתח דירתו [חיי"א (כלל קנד אות טז) ומ"ב (סי' תרעא שעה"צ אות מב)], וי"א שעדיף להדליק בחלון, משום שעכ"פ יש היכר קצת לבני רה"ר. [פמ"ג (שם מ"ז סס"ק ה)]. וכן עיקר. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ה)].

במקום שנוהגים להדליק בחוץ
י"א דכיון דעיקר תקנת חז"ל להדליק בפתח הבית, אין להדליק אלא בפתח ביתו, אף באופן שאם ידליק בחלון אין במרפסת יהיה יותר פרסומי ניסא. אמנם אם מפתח ביתו לא יראו בכלל הנרות לבני רה"ר, יש להדליק בחלון ביתו במקום שיראו בני רה"ר. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמ' שו-שז)]. וי"א שבאופן שיש יותר פרסומי ניסא בחלון יש להדליק שם. [החזו"א (ארחות רבנו (ח"ג עמ' יב) ושבט הלוי (ח"ז סי' פד)].

החלון הוא מעל כ' אמה ויש בנינים ממול
מי שגר בקומה גבוהה והחלון הוא למעלה מכ' אמה, אם יש בנינים גבוהים ממול והשכנים רואים הנרות דרך החלון, י"א שאפשר להדליק שם אם יש שכנים מסביב בבתים הגבוהים. [שבט הלוי (ח"ח סי' סה)]. ויש מסתפקים בזה כיון שסוף סוף אין זה בגדר רה"ר. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד הגה 3)]. וי"א שבאופן זה עדיף להדליק בפתח הדירה לחדר המדרגות. [הגרישא"א זצ"ל (טובך יביעו ח"ב סי' לז). וכן דעת הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני עמ' ש) דבכה"ג עדיף להדליק בפתח הדירה. ועי' בארחות רבנו (ח"ג אותיות כו - כח) בשם החזו"א].

להדליק על הסורגים שבחלון
סורגים שיש להם בטן שהם משופעים כלפי חוץ, יש אומרים שאין להדליק עליהם כי אינם חלק מהבית אפילו כשמשתמשים בהם. ומכל מקום אם מדליק על הסורג בתוך טפח לחלון שפיר דמי. (ועיין להלן לענין דין "טפח הסמוך" בחלון). [הגריש"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' סז ואשרי האיש פל"ה אות יז)]. וי"א דסורגים הם כחלק מן הבית אם משתמשים בהם. [הגרשז"א זצ"ל (שם פי"ד הגה י) והגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ח"ד עמ' שח אות ז)].

גובה מקום הנחת הנרות

מעל שלשה טפחים
מניח הנרות למעלה מג' טפחים (לגר"ח נאה כ- 24 ס"מ, ולחזו"א כ- 28.8 ס"מ). [שו"ע (סי' תרעא סעי' ו)], דכל למטה מג' כאלו הניח בקרקע ואין ניכר שבעה"ב הניחו שם, ומ"מ בדיעבד יצא. [מ"ב (סי' תרעא ס"ק כו)].

למטה מעשרה טפחים
מצוה להניח נ"ח למטה מי' טפחים (לגר"ח נאה כ- 80 ס"מ, ולחזו"א כ- 96 ס"מ). [שו"ע (סי' תרעא סעי' ו)]. כי יש יותר פרסום הנס כשהוא למטה, דדבר העשוי לאור אין דרך להניחו במקום כ"כ נמוך. [מ"ב (ס"ק כז)]. ובדיעבד אם הניחם למעלה מי"ט, יצא. [שו"ע (שם)]. והא דאין העולם נזהרין בזה, משום שיש סוברים שעכשיו שהורגלו להניח בפנים (עי' הפרטים בזה לעיל), אין קפידא בזה, אכן המדקדקין נוהגים להקפיד בזה. [מ"ב (ס"ק כז)].

מדידת הגובה, מהמנורה או מהשלהבת
אף בנרות שעוה ארוכים, כל שמקום הלהב הוא למעלה מכ' אמה, פסולה. [שעה"צ (אות לג)]. וה"ה לענין למעלה מעשרה ולמטה משלשה טפחים. [כה"ח (סי' תרעא אות נב). והגרשז"א זצ"ל (שם פי"ד הגה יג)]. ומ"מ עדיף שלא יניח המנורה על הארץ ממש אף אם היא גבוהה ג"ט, דנראה כמדליק להאיר את רה"ר, אלא יניח דבר מה תחתיה שיהא ניכר שהוא למצות נ"ח. [הגרשז"א זצ"ל (שם הגה יג)].

חלון למעלה מעשרה טפחים
אם דר בעליה מניחה בחלון שהוא לצד רה"ר, אפילו אם החלון גבוה יותר מי"ט מקרקעית העליה. [מ"ב (ס"ק כז)]. ואם יש לו שני חלונות אחד למעלה מי"ט ואחד למטה מי"ט ודאי יניחנה בחלון שהוא למטה מי"ט. [מ"ב (ס"ק כז)].

הדליק למעלה מעשרים אמה
אם מניחה למעלה מכ' אמה לא יצא. [שו"ע (שם סעי' ו)]. אפילו לקחה כך דלוקה והניחה למטה מכ', לא יצא, דהדלקה עושה מצוה. [רמ"א (שם)]. וחוזר להדליק בברכה. [מ"ב (ס"ק כט)].

ביתו בשיפוע ההר
אם ביתו נמצא בשיפוע ההר, וביתו למעלה מעשרים אמה, אך במרחק מביתו עדיין הנרות ניכרים היטב ומשם הם בתוך כ' אמה, שפיר דמי דנחשב תוך כ' אמה. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמ' שז)].

הכביש גבוה מהרחוב
אם עד הקרקע מביתו לגינה יש יותר מכ' אמה, ומהכביש (שהוא יותר גבוה) יש פחות מכ' אמה, נחשב כהדליק תוך כ' אמה. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמ' שז)].

טפח הסמוך לפתח

טפח הסמוך לפתח
מצוה להניח נ"ח בטפח הסמוך לפתח (לגר"ח נאה כ- 8 ס"מ, ולחזו"א כ- 9.6 ס"מ). [שו"ע (סי' תרעא סעי' ז)], שאם ירחיקנה רחוק מהפתח אינו ניכר שבעל הבית הניחו שם. [מ"ב (ס"ק לא)].

למצוה או לעיכובא
יש אומרים שטפח סמוך לפתח מעכב אפילו בדיעבד, וצריך לחזור ולהדליק (ואע"פ שכתוב דמצוה היא, מצוה לעיכובא היא). [הגרישא"א זצ"ל (פניני חנוכה עמ' פט)]. ויש אומרים שבכל אופן אין הדבר מעכב. [ערוה"ש (סי' תרעא סוף אות יא) והגרשז"א זצ"ל (שלמי מועד עמ' קצא)]. ולמעשה כל שניכר שהנר שייך לאותו פתח יצא. [הגרחי"ק שליט"א (נר חנוכה פ"ד הגה לג)].

מדליק בפנים
במקומות שמדליקין בפנים ואין היכר לבני ר"ה כלל, אין לחוש כל כך אם אין מדליקין בטפח הסמוך לפתח, ומ"מ יש נוהגים להדליק בטפח הסמוך לפתח (הדירה) כמו בימיהם, ואין לשנות, אא"כ רבים בני הבית שעדיף יותר להדליק כל אחד במקום מיוחד מלערב הנרות ביחד ואין היכר כמה נרות מדליקין. ומ"מ יזהרו שלא להדליק במקום שמדליקין הנרות כל השנה, כי אז לא יהיה היכר כלל, ואף כי אין היכר רק לבני הבית, מ"מ היכר קצת מיהא בעי. [רמ"א (סי' תרעא סעי' ז)]. ומ"מ אם יש לו חלון (שהוא נמוך מכ' אמה מהקרקע) הסמוך לרה"ר נכון יותר שיניחנו שם, כדי שיהיה היכר לבני ר"ה ויתפרסם הנס, אם לא במקום דשכיחא הזיקא על ידי זה. [מ"ב (ס"ק לח) ושעה"צ (אות מב)].

רבים מדליקים באותו פתח
רבים המדליקים בפתח אחד, רשאים להניח הנרות זה בצד זה (בהפסק הראוי) אף שרק נרותיו של הראשון הם בטפח הסמוך לפתח. הואיל וניכר הדבר שכולם שייכים לפתח זה. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות א)].

מקום ההדלקה בחלון (אם בעינן טפח סמוך לו)
יש אומרים דאף בחלון שייך דין של "טפח סמוך לפתח", ועל כן מהני להניח הנרות חנוכה בטפח הסמוך לחלון מבחוץ. [הגרישא"א זצ"ל (שבות יצחק חנוכה)]. ויש אומרים דדין טפח הסמוך נאמר רק בפתח הבית שהוא מקום מעבר הבית, ולכן כולל גם את הסמוך לפתח, מה שאין כן חלון הוא רק משום שנראה לרשות הרבים, ולכן אין להדליק בטפח הסמוך לחלון מבחוץ. [הגרנ"ק זצ"ל (חוט שני ח"ד עמו' שנו)]. והכי מסתבר.

באיזה צד מניחים החנוכיה

פתח שיש בו מזוזה

מצוה להניח נר חנוכה בטפח הסמוך לפתח משמאל, כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל. [שו"ע (סי' תרעא סע' ז)]. מיהו בדיעבד אם הניח מימין יצא. [מ"ב (ס"ק לג)]. ואף אם הדליק כבר חברו שם ידליק גם הוא בצד שמאל. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ג)].

פתח שאין בו מזוזה

אם אין מזוזה בפתח, מניחו מימין, דכל מידי דמצוה ימין עדיף, ועוד כי יש יותר פרסומי ניסא כי הכל פונים לצד ימין. [שו"ע (שם) ומ"ב (שם)]. ויעשה כן גם אם כבר דולקים שם נרות של אחרים. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד אות ג)].

רבים מדליקים באותו פתח

רבים המדליקים בפתח אחד, ואין צד שמאל של הפתח מספיק לכל הנרות (כגון בפתח בנין של ישיבה וכדו') רשאין להניחם גם בצד ימין, כי הדין שנ"ח יש להניחם בצד שמאל אינו אלא הידור, אבל מעיקר הדין כל שנר' לשייכו לפתח מועיל. [הגרשז"א זצ"ל (שם הגה א)].

המדליק במרפסת

יש מסתפקים אם המדליק במרפסת (עי' בזה לעיל) יניח הנרות בימין המעקה, או שיכול להדליק בכל מקום שירצה. [הגרשז"א זצ"ל (שם הגה 3)].

מקום הנחת הנרות בשבת

מקום שיש בו רוח

בליל שבת צריך ליתן שום דבר, לחוץ בין הנרות לפתח, בשביל הרוח שלא תכבה הנרות כשפותח את הדלת. [שו"ע (סי' תרפ סע' א)] ואף שגם בחול יש להיזהר בזה כדי שלא יכבו הנרות, מ"מ בשבת צריך זהירות יתירא. [מ"ב (שם ס"ק א)].

אין משום פס"ר שיכבו

דוקא במקום שמדליקין הנרות נגד פתח הבית מבפנים יש לחוש שיכבו הנרות, כי הוא פסיק רישא, אבל כשבפתיחת הדלת אין משום פסיק רישא שיכבו הנרות, כגון שאינו מכוון כנגד החצר או ר"ה, אין חשש. [מ"ב (שם ס"ק ב)].

קביעת הנרות בדלת

בערב שבת אסור לקבוע הנרות בדלת עצמה אחורי הדלת. [שו"ע (סי' תרפ סע' ב) ומ"ב (ס"ק ה)]. שבפתיחתו ונעילתו מקרב השמן לנר או מרחיקו ויש בזה משום מכבה או מבעיר, ואף על גב דאינו מכוין לזה הוא פסיק רישא. [מ"ב (ס"ק ד)].

סדר הדלקת הנרות

הדלקת נר הימיני

יתחיל להדליק בליל ראשון בנר היותר ימיני, ובליל ב' כשיוסיף נר א' סמוך לו יתחיל ויברך על הנוסף, שהוא יותר שמאלי, כדי להפנות לימין, וכן בכל לילה. נמצא שתמיד מברך על הנוסף שהוא מורה על הנס, שהרי בתוספת הימים ניתוסף הנס. [שו"ע (סי' תרעו סע' ה)]. ואין חילוק בין שמניח מימין הפתח ובין שמניח משמאל הפתח תמיד יתחיל הברכה בנר הנוסף [מ"ב (ס"ק ט)]. וי"א שאם מונח בימין הפתח אזי צריך להתחיל תמיד בנר הימיני שהוא סמוך לפתח והולך מימין לשמאל, ואם מניח הנרות בשמאל הפתח צריך להדליק ג"כ תמיד תחילה הנר הסמוך לפתח והולך ומדליק משמאל לימין. ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד. ונכון לסדר כולם בתוך חלל הפתח שיהיו כולם שוין בטפח הסמוך לפתח. [מ"ב (ס"ק ט)]. ולמעשה אין נ"מ בכל זה בעצם המצוה, כי בכל אופן יוצא ידי"ח לכל הדעות, כי כל זה הוא רק לענין לכתחלה באיזה מקום נכון יותר להתחיל להדליק ממנו. וכל א' יעשה כמנהגו. [בה"ל (שם ד"ה כדי לפנות)].

מדליק בחלון

כשמדליק בחלון או בחלל הפתח או בבהכ"נ וכדו', בליל ראשון ידליק בתחלה בנר היותר ימיני ובליל שני ביותר שמאלי וכן בליל ג' וד' עד יום שמיני הכל ידליק בנר הנוסף ואח"כ פונה והולך לצד ימין, ובכל זה ירחיק א"ע לצד שמאל בעת ההדלקה כדי שיפגע בו תחלה ולא יצטרך להעביר על המצות. ולדעת הי"א הנ"ל גם בזה יברך תמיד על הנר הראשון שהוא עיקר המצוה. ונראה דבזה יעמיד הנר הראשון לצד שמאל ואח"כ בכל יום מוסיף והולך לצד ימין וההדלקה יהיה תמיד בנר שעומד בצד שמאל כמו שכתבנו ופונה והולך לצד ימין. [מ"ב (סי' תרעו ס"ק יא)].

חלון עם זכוכית שאינה שקופה

חלון שאין הזכוכית בו שקופה, אם ניכר מבחוץ שיש שם נרות, אפילו אם אינו ניכר מספר הנרות, בדיעבד יוצאים ידי חובת המצוה. [הגרי"ש זצ"ל (אשרי האיש פל"ה הגה עג) והגרנ"ק זצ"ל (נר חנוכה פ"ג אות ל)].

הדלקה מפני החשד

חצר או בית שיש להם שני פתחים

חצר או בית שיש להם שני פתחים משתי רוחות, צריך להדליק בשניהן מפני החשד (שיאמרו בני עירו כמו שלא הדליק בפתח זה באחר נמי לא הדליק). ואם שני הפתחים ברוח א' (והם בבית א' די לו באי מהם). [שו"ע (סי' תרעא סע' ח) ומ"ב (ס"ק נ-נא). ועי' בשעה"צ (אות נז)]. אבל אם הם בב' בתים או שבית א' חלוק מתוכו והם של אדם א', י"א שצריך להדליק בשניהן משום חשד שיחשדו ששני בנ"א דרים שם, ויש מקילין בששניהם שייכין לאדם א'. [מ"ב (ס"ק נג)].

ברכה על הדלקה מפני החשד

כשמדליק בשני פתחים אינו מברך רק באחד מהם ובשני מדליק בלא ברכה. [רמ"א (שם)].

הדלקה מפני החשד בזמננו

בזמן הזה שרבים מדליקין בפנים ממש, ואין היכר לבני ר"ה כלל, אפילו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות אין מדליקים אלא פעם אחת בפנים. [רמ"א (שם סע' ו) ומ"ב (אות נד)]. והדין כן אף לנוהגים בזמנינו להדליק בפתח הבית. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ג אות יא)].

הברכות על נרות חנוכה

כמה ברכות מברכים

המדליק בליל ראשון מברך שלש ברכות: להדליק נר חנוכה, שעשה נסים ושהחיינו. [שו"ע (סי' תרעו סע' א)]. ומליל שני ואילך מברך שתים: להדליק ושעשה נסים. [שו"ע (סי' תרעו סע' ב)]. ויברך כל הברכות קודם שיתחיל להדליק דבעינן שיהיו הברכות עובר לעשייתן. [רמ"א (סי' תרעו סע' ב) ומ"ב (ס"ק ד)].

נוסח הברכות

דעת השו"ע (סי' תרעו סע' א) שמברכים "להדליק נר חנוכה". ודעת שאר הפוסקים שמברכים "נר של חנוכה". ויאמר "שלחנוכה" במילה אחת ולא "של חנוכה" שתי מילות. ומ"מ העולם אין נוהגין להקפיד בזה. [מ"ב (שם ס"ק א)]. כמו כן יש לומר "בזמן הזה" ולא "ובזמן". [מ"ב (שם)]. והגיענו "לזמן הזה" הלמ"ד בחיר"ק ולא בפת"ח. [מ"ב (שם)].

אבל בברכת שהחיינו

אבל מברך בביתו ברכת שהחיינו (אבל לא בבית הכנסת). [מ"ב (סי' תרעא ס"ק מד)].

שכח לברך על הדלקה

הדליק נר חנוכה ושכח לברך על ההדלקתה, ורק קודם שהדליק שאר הנרות נזכר דעדיין לא בירך, יש לו לברך כל הברכות. ואם נזכר לאחר שהדליק כל הנרות אין לו לברך ברכת להדליק רק ברכת שעשה נסים. [מ"ב (סי' תרעו ס"ק ד) ע"פ הרע"א]. אולם אם קודם שהדליק הנרות הנוספים כבו הראשונים לא יברך להדליק נר של חנוכה אלא שעשה הנסים ושהחיינו. [שעה"צ (סי' תרעו אות ה)].

שכח לברך שהחיינו

אם לא בירך זמן בליל ראשון, מברך בליל שני או בשאר הלילות. [שו"ע (סי' תרעו סע' ב)], בשעת ההדלקה. אם נזכר אחר ההדלקה אינו מברך בלילה זו עוד. [מ"ב (ס"ק ב)]. אמנם אם אירע זה בליל שמיני וממילא יתבטל לגמרי ברכת שהחיינו, צ"ע אם יברך אפי' לאחר ההדלקה. [שעה"צ (אות ג). אלא דסותר דבריו בס"ק ד' שסתם כהרע"א שמברך אפי' שלא בשעת הדלקה. ועי' מש"כ בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ג].

בירך ואח"כ הזדמנו לו נרות להידור מצוה

בירך והדליק נר א' בלילה השני (או בשאר הלילות) ואח"כ הזדמן לו עוד נר, ידליק הנר הנוסף ללא ברכה אפי' לא היתה דעתו מתחלה רק על נר א' ואח"כ נזדמן לו השני, כי ע"פ הדין אין חיוב רק נר א' והשאר הוא משום הידור מצוה כנ"ל. [מ"ב (סי' תרעב ס"ק ו). ועי' מש"כ בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ג].

בירך על ההדלקה בבית הכנסת

מי שבירך על הדלקה בבית הכנסת, כשחוזר ומדליק בביתו אינו מברך ברכת שהחיינו, אם לא שמדליק להוציא אשתו ובני ביתו. [מ"ב (סי' תרעא ס"ק מה)].

אמירת הברכות בהדלקה על ידי שליח

המדליק נרות חנוכה על ידי שליח אין השליח יכול לברך, אא"כ המשלח נמצא שם ושומע הברכות מהשליח. [מ"ב (סי' תרעה ס"ק ט). ודעת האג"מ (או"ח סי' קצ) דאם מדליק עבור איש יכול לברך "להדליק נר חנוכה", אבל כשמדליק עבור אשה אינו מברך כלל (אא"כ שומע ממנו הברכות). ועיי"ש שמשמע דאף כשהמשלח יגיע לביתו אינו מברך שאר הברכות. אולם במקראי קודש (חנוכה סי' כג) כתי' דשעשה ניסים ושהחיינו המשלח מברך. ועי' באור ציון (ח"ד פמ"ו אות ה)].

בירך על נרות חנוכה במוצ"ש ונזכר שעדיין לא הבדיל

בירך על נרות חנוכה במוצאי שבת, וטרם שהתחיל להדליק נזכר שלא הבדיל לא בתפלה ולא על הכוס, יהרהר "ברוך המבדיל בין קדש לחול" וידליק כל הנרות ואח"כ יבדיל. [עי' בא"א מבוטשאטש (סי' רצט סע' י) דמהני להרהר "ברוך המבדיל". ועי' עוד בזה בשמעתא עמיקתא גליון קס"ג].

לפטור חנוכיה חדשה בברכת שהחיינו

ברכת שהחיינו על הדלקת נ"ח פוטרת ברכת שהחיינו על חנוכיה חדשה. [שבט הלוי (ח"ד סי' כה)]. ויש סוברים שלכתחלה יש להקפיד לברך עליה בנפרד. [מנח"ש (סי' כ אות ב). ואם בירך על ההדלקה וכוון שלא לפטור החנוכיה, צריך לחזור ולברך, דמהני הגבלת ברכתו כמבואר בכת"ס (סי' כג). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ד].

אמירת הנרות הללו

אחר שהדליק נר ראשון שהוא העיקר, אומר: הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הניסים ועל הנפלאות וכו'. [שו"ע (סי' תרעו סע' ד) ומ"ב (ס"ק ח)]. ויגמור ההדלקות בעוד שאומר הנרות הללו וכו'. ומ"מ גם האומר הנרות הללו לאחר שגמר להדליק נוהג כדין. [מ"ב (שם)].

להלן הדלקה לכמה אנשים

מי שהתחיל להדליק נ"ח, לכתחלה עליו לגמור ההדלקה. [מ"ב (סי' תרעא ס"ק מח-מט)]. ומ"מ כשמזדמן לו איזה דבר נחוץ לאחר שהדליק אחד מהן, יוכל אחר להשלים בשבילו את שאר הנרות. [מ"ב (ס"ק מט)]. ולכתחלה אין לתת לקטנים אפילו בגיל חינוך להדליק שאר הנרות, חוץ מהשמש שרשאים להדליק אף לכתחלה. [בן איש חי (פר' וישב – הל' חנוכה אות יח), כה"ח (סי' תרעא אות פג) ואור לציון (ח"ד פמ"ב אות ב)].

שיעור הנרות

צריך לתת שיעור שמן עד שתכלה רגל מן השוק והוא כחצי שעה (לאחר צאת הכוכבים). [שו"ע (סי' תרעב סע' ב)]. ובזמננו כיון שזמן כלות הרגל מן השוק מאוחר מבזמן חז"ל, נכון ליתן שמן בנר שיהא ראוי לדלוק זמן רב, ולא חצי שעה בלבד. [הגרשז"א זצ"ל (הליכ"ש פט"ו אות ח). ועי' בתשובות והנהגות (ח"ב סי' שמב אות ד) בשם הגרי"ז זצ"ל שהשיעור תלוי בכל מקום מתי כלה שם רגל מן השוק (דהיינו אנשים העוברים ושבים אחר שסגרו החנויות שלהם). ועי' בריטב"א (שבת כא:) שבאמת נקט כך. ועי' בספר חוט שני (חנוכה עמ' שיז) בשם הגרי"ז זצ"ל].

להדליק לפני שנותן שמן כשיעור

יש מי שאומר דכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיתן שמן בנר כדי שיעור קודם הדלקה, אבל אם בירך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור לא יצא ידי"ח. [שו"ע (סי' תרעה סע' ב)]. וע"כ צריך לכבותה וליתן בה שמן כשיעור ולחזור ולהדליק בלא ברכה. [מ"ב (ס"ק ח)].

אין לו נרות או שמן שידלקו חצי שעה

מי שאין לו נרות או שמן כשיעור הנ"ל, ידליק בלא ברכה. [ביאור הלכה (שם ד"ה כזה השיעור)].

מדליק באיחור

אם הדליק זמן מה אחר הזמן (צאת הכוכבים או שקיעת החמה, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה, עי' לעיל) א"צ לתת שמן כ"כ רק עד שתכלה רגל מן השוק. [שו"ע (סי' תרעב סע' ב) ומ"ב (ס"ק ה)]. אכן כל זה הוא לדין התלמוד שהיה ההיכר לעוברים ושבים, אבל במקומות שההיכר הוא רק לבני ביתו לעולם צריך שיעור הידוע, ואף המדליק אחר שכלתה הרגל מהשוק צריך לתת זה השיעור. [מ"ב (ס"ק ה)].

לשהות אצל הנרות חצי שעה

יש מי שאומר שעיקר המצוה הוא שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה לראותם ולשמוח בהם, ולא מספיק שידליק וילך לו למקום אחר. [מקור חיים (סי' תרעב על סע' ב)]. אולם סתמות הפוסקים שאין צריך לשהות במקום הנרות. [וכן פסק האור לציון (ח"ד פמ"ו אות ו)].

לכבות הנרות לאחר חצי שעה

אם נתן בה יותר מהשיעור יכול לכבותה לאחר שעבר הזמן. [שו"ע (סי' תרעב סע' ב)]. וי"א שנוהגים שלא לכבותם אפילו אחר חצי שעה. [הגר"ש ואזנר זצ"ל (מבית לוי ח"י עמ' יז)]. ויש שלא הקפידו על זה. [עי' בארחות רבנו (ח"ג עמ' טו) שהובא שהחזו"א נהג לכבותן שלא ילמדו דיש בזה חיובן]. ויש מי שאומר שע"פ יש משום הידור מצוה שידליקו יותר. [מו"ק (סי' תרעב). אולם דעת הדרכ"מ (שם אות א), המ"א (ס"ק ג) ומ"ב (ס"ק ו) שאין משום הידור מצוה בכה"ג. אלא דמודה המ"א בנרות שעוה שכשהם ארוכים הם נאים יותר למצוה. ועי' בשבט הלוי (ח"א סי' קפט אות ג) מש"כ בזה]. ומ"מ אם דעתו לצאת מהבית וחושש להשאיר הנרות ללא פיקוח רשאי לכבותם.

להנות מהשמן אחר כיבוי הנרות

לאחר חצי שעה רשאי לכבות הנרות (עי' בזה לעיל) מחמת שאינו מקצה השמן רק מה שצריך לשיעור חצי שעה למצותו. [מ"ב (שם ס"ק ז)]. ומ"מ לכתחלה טוב להתנות שאינו מקצה השמן אלא לשיעור הדלקה, משום שיש פוסקים שסוברים שאם נתן השמן בסתם הקצה הכל למצותה. [מ"ב (שם)]. ואין לטלטל הנרות ממקומן בעודם דולקים אפילו יותר מחצי שעה, מפני הרואים שלא ידעו ויאמרו להשתמש נטלם. [שעה"צ (אות יב). ועי' בשבט הלוי (ח"א סי' קפט אות ג) מש"כ בזה]. ולענין תנאי על נותר השמן תוך חצי שעה, עי' בשמעתא עמיקתא גליון רפ"ט בדיני נותר השמן.

להנות מהנרות לאחר חצי שעה

י"א שיכול להשתמש לאורה לאחר חצי שעה. [שו"ע (סי' תרעב סע' ב)]. ויש מחמירין שבעוד שהנרות דולקין אין להשתמש לאורן משום הרואים שלא ידעו לחלק בין תוך זמן שיעורו לאחר הזמן. [מ"ב (שם ס"ק ח)].

כבו הנרות אחר ההדלקה

כבו הנרות אחר ההדלקה

הדלקה עושה מצוה. לפיכך אם כבתה קודם שעבר זמנה אינו זקוק לה. וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשוגג, אינו זקוק לה. [שו"ע (סי' תרעג סע' ב)]. ואם רוצה להחמיר על עצמו ולחזור ולהדליקה, אין לברך עליה. [רמ"א (שם)]. ומ"מ ראוי לחזור ולהדליקה. [מ"ב (ס"ק כז)]. ואם כיבה אותה במזיד, חייב לחזור להדליק, ומ"מ לא יברך. [שעה"צ (שם ס"ק לב) בשם פמ"ג].

כבו בערב שבת קודם קבלת שבת
י״א שאפי׳ אם כבתה בערב שבת קודם קבלת שבת שעדיין הוא מבעוד יום, אינו זקוק לה. [שו״ע (שם סע׳ ב)]. ויש מי שאומר שקודם קבלת שבת שיש עדיין היתר להדליק מחויב לחזור ולהדליק בלי ברכה. [מ״ב (שם ס״ק כו) ע״פ הט״ז]. וראוי להחמיר כדעה השניה. [מ״ב (ס״ק כז)].

אחרי שקיבל עליו שבת
אם קיבל על עצמו שבת ואח״כ כבתה, ויש עדיין זמן עד לכניסת השבת מותר לומר לחבירו שידליק אותם עבורו. [מ״ב (שם ס״ק כז)].

הדליק במקום שיש רוח
אם הדליקה במקום הרוח וכבתה, זקוק לה לחזור ולהדליקה במקום שאין הרוח מצויה, שזה הוי כאלו לא נתן בה שמן כשיעור ומ״מ לא יברך עליה משום שאולי לא היה ברור שתכבה. [מ״ב (סי׳ תרעג ס״ק כה) ושעה״צ (אות ל)].

נכבה א׳ מהנרות באמצע הדלקה
התחיל להדליק הנרות וכבה א׳ מהן קודם שהשלים ההדלקה צריך לחזור ולהדליקה כיון שעדיין לא נגמרה ההדלקה. [ביאור הלכה (שם ד״ה אם)].

בית זכוכית שדלתותיו פתוחות
המדליק בחוץ בתוך בית זכוכית, ראוי לכתחלה להדליק בעוד שדלתותיו פתוחות, אע״פ שיכולה רוח מצויה לכבות הנרות, הואיל ובדעתו לסגרן. [הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש פט״ז אות ו), הגריש״א זצ״ל (אשרי האיש פל״ד אות כא) והגרנ״ק זצ״ל (חנוכה עמ׳ שיח)]. ויש מי שהחמיר בזה. [המהרי״ל דיסקין (הר צבי ח״ב סי׳ קיד)].

האור לא נאחז בפתילה
לא יסלק ידו עד אשר ידליק רוב הפתילה היוצאת מהנר. [ביאור הלכה (סי׳ תרעג על סע׳ ב). וע׳ בבן איש חי (שנה ב׳ פ׳ נח אות טו), בארחות רבנו (ח״ג אות סג) ובתשובות והנהגות (ח״ב סי׳ שמב אות ח)]. ואם הוא רואה שהאור אין נאחז בפתילה ובודאי יכבה במהרה, אינו יוצא בהדלקה זו, וחייב לחזור ולהדליקה לאחר שנכבתה. [מ״ב (סי׳ תרעג ס״ק כה)].

הדלקה ע״מ לכבות בתוך חצי שעה
יש מי שאומר שהמדליק על דעת לכבות בתוך חצי שעה, נראה שלא יצא ידי חובתו וחוזר ומדליק בברכה. ויתכן שכן הדין אף אם לבסוף לא כיבה. [הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש פט״ז אות ח)].

הדלקה עושה מצוה
הדלקה עושה מצוה, ולא הנחה, שאם היתה מונחת במקומה שלא לשם מצות חנוכה, מדליקה שם ואין צריך להסירה ולהניחה לשם מצות חנוכה. ואם הדליקה בפנים והוציאה לחוץ, לא יצא, וכן אם מדליקה ואוחזה בידו, במקומה, לא יצא, שהרואה אומר: לצרכו הוא אוחזה. [שו״ע (סי׳ תרעה סע׳ א)]. אלא די״א שכל זה דוקא שאוחזה כל זמן מצותה, אבל אם אוחזה בידו קצת זמן ואח״כ מניחה כשהיא דולקת יצא, ויש מפקפקין בזה ודעתם שאין להדליק עד שיהיו מונחין תחלה במקומן. [מ״ב (שם ס״ק ז)].

לטלטל הנרות ממקום למקום
אפילו היתה הדלקה והנחה במקום אחד בפנים או בחוץ יש ליזהר לכתחלה שלא לטלטל הנרות ממקומן עד שיושלם השיעור של הדלקה דהיינו חצי שעה. [מ״ב (סי׳ תרעה ס״ק ו)]. ולענין נרות שבבהכ״נ יעויין לקמן.

להדליק מנר לנר

הדלקה מנר לנר
דעת השו״ע (סי׳ תרעד סע׳ א) שניתן להדליק נר חנוכה מנר חנוכה (כגון מליל ראשון ואילך שיש יותר מנר אחד ומדליק זה מזה, וכן בליל ראשון ויש שני אנשים בבית אחד שכל אחד מדליק בפני עצמו). ודוקא להדליק מזה לזה בלא אמצעי, אבל להדליק מזה לזה על ידי נר של חול (והשמש בכלל נר של חול), אסור. ויש מתירים גם בזה, אא״כ הוא בענין שיש לחוש שיכבה הנר של חול קודם שידליק נר אחר של חנוכה. [שו״ע (שם) ומ״ב (ס״ק ג)].
ודעת הרמ״א (שם) שנהגו להחמיר בנ״ח חנוכה שלא להדליק אפי׳ מנר לנר, כי עיקר מצותו אינו אלא נר אחד והשאר אינו למצוה כ״כ ולכן אין להדליק זה מזה. ואם שני בעה״ב דרין בבית א׳ שמעיקר הדין צריך הדלקת נ״ח לכל א׳ מדליקין זה מזה. [מ״ב (ס״ק ו)].

כבה אחד מהנרות
אם כבה אחד מהנרות אין להדליקו מן האחרים (אפילו לדעת המקילין לעיל), אפילו בלא אמצעי, ואפילו כבה בתוך שיעור הזמן, שאין בהדלקה זו מצוה מעיקר הדין, דקי״ל כבתה אין זקוק לה. [מ״ב (סי׳ תרעד ס״ק ב)].

אחר זמן המצוה
כל זה אינו רק בעוד שדולקים למצותן, אבל אחר שעבר זמן המצוה, מותרים בהנאה וכ״ש שמותר להדליק מהן. [רמ״א (סי׳ תרעד סע׳ א)]. ואע״פ שיש סוברין דכל זמן שדולקין אסור להשתמש לאורן וה״ה דאין להדליק מהן, מ״מ אין להחמיר בזה רק לענין להדליק מהם נרות של חול, אבל נר של מצוה דמדינא מותר אפילו בתוך השיעור עכ״פ אין לנו להחמיר אחר שעבר השיעור. [מ״ב (סי׳ תרעד ס״ק ו)].

להדליק מנ״ח שאר נרות של מצוה
יש מי שאומר שנר של בהכ״נ, של שבת ושל חנוכה, כולם של מצוה הם ומותר להדליק זה מזה. [שו״ע (סי׳ תרעד סע׳ א)]. וה״ה נר של ת״ת או נר לחולה הצריך נר. [רמ״א (סי׳ תרעד סע׳ א)]. ויש מחמירים דאין להדליק שאר נרות מנר חנוכה. [מ״ב (סי׳ תרעד ס״ק ט)].

הנאה מנרות חנוכה

אסור להשתמש בנר חנוכה (אפילו באותן נרות שמוסיפים המהדרין בכל לילה) בין בשבת בין בחול. [שו״ע (סי׳ תרעג סע׳ א)]. כדי שיהא ניכר שהוא נר מצוה לפרסם הנס, ועוד כיון שע״י נס שנעשה במנורה תקנוה עשאוה כמנורה שאין משתמשין בה כלל. [מ״ב (ס״ק ח)].

תשמיש עראי
אפי׳ לבדוק מעות או למנותן לאורה (שהוא תשמיש עראי) אסור. [שו״ע (סי׳ תרעג סע׳ א)]. ואפילו למנותן מרחוק שאין ידיו סמוכות לנר ג״כ אסור [מ״ב (ס״ק י)], כדי שלא יהא מצות בזויות עליו. ודוקא בזה שהוא עכ״פ תשמיש עראי, אבל כל שאינו משתמש כלום רשאי לישב בביתו בשעה שנר חנוכה דולק. [מ״ב (ס״ק יא)].

תשמיש של קדושה
אפי׳ תשמיש של קדושה כגון ללמוד לאורה, אסור. [שו״ע (סי׳ תרעג סע׳ א)]. ואפילו לימוד דרך עראי אסור. [מ״ב (ס״ק יב) בשם הט״ז]. ויש מי שמתיר בתשמיש של קדושה ועל כן (לדעה זו) מותר ללמוד תורה אפילו בקביעות לאור הנרות. [שו״ע (סי׳ תרעג סע׳ א) וביאור הלכה (שם)]. והעיקר כאוסרים. [משמעות השו״ע (שם)].

נרות בית הכנסת
ע״י בגליון תי״א - הלכות מצויות לחנוכה חלק ב׳, לענין דיני נ״ח בבהכ״נ.

נר של קטן
נ״ח שהדליק קטן שהגיע לחנוך, אסור להשתמש לאורן. [הגרשז״א זצ״ל (שם פט״ו אות יא)].

הדלקת שמש

מחמת שאסור להשתמש לאור הנרות נוהגים להדליק נר נוסף (שמש) להשתמש לאורו, ויניחנו מרחוק קצת משאר נרות מצוה. [שו״ע (סי׳ תרעא סע׳ ה)]. ויש לעשות השמש יותר ארוך משאר נרות, שאם בא להשתמש ישתמש לאור אותו נר. [רמ״א (סי׳ תרעג סע׳ א). וע״י בבן איש חי (פר׳ וישב אות יג) שיש לעשותו שונה כדי שיהיה ניכר שאינו בכלל נ״ח].

להדליק הנרות עם השמש
מנהג מבני ספרד להדליק הנרות בנר אחד ולהדליק (אחר הדלקת נ״ח) נר נוסף והוא השמש. [שו״ע (סי׳ תרעג סע׳ א) ואור לציון (ח״ד פמ״ד אות ה)]. ובני אשכנז לא נוהגים כן, אלא אף מניחים כנר נוסף השמש שבו מדליקין הנרות. [רמ״א (סי׳ תרעג סע׳ א)].

אין בדעתו להשתמש באור הנרות
אף אם אין דעתו כלל להשתמש לאורה, מ״מ צריך נר אחר שיהיה היכולת בידו להשתמש לאורה ועל ידי זה ניכר שהנר הראשון הוא לשם מצוה, ולא יאמרו שלצורכו הדליקה. וכן נוהגים. [מ״ב (סי׳ תרעא ס״ק כד) וביאור הלכה (ד״ה וצריך נר)].

מדליק בפתח הבית
מעיקר הדין א״צ להדליק ״שמש״ אלא כשמדליקים בפנים, כי באופן זה יש לחוש שמא ישתמשו בנרות של חנוכה. [שו״ע (סי׳ תרעא סע׳ ה), מ״א (ס״ק ה) ומ״ב (סי׳ תרעג ס״ק יד)]. מ״מ נוהגים להניח נר נוסף בכל מקום. [ביאור הלכה (ד״ה וצריך) ואור לציון (ח״ד פמ״ד אות ה)].

רבים מדליקים
אפילו רבים המדליקים כיון שכל אחד מניח נרותיו במקום מיוחד צריך להניח שמש אצל כל אחד ואחד, ואפילו יש נר על השולחן, דשמא ישתמש אצל הנרות. [מ״ב (סי׳ תרעא ס״ק יח)].

יש אור אחר
מעיקר הדין כיון שיש לו נר על שולחנו א״צ להדליק שמש. [שו״ע (סי׳ תרעא סע׳ ה) ומ״ב (סי׳ תרעג ס״ק יד)]. וכן הדין כשאור החשמל דולק במקום שדולקים נ״ח. [הגרשז״א זצ״ל (שם פט״ז אות יג והגה כז) ואף לפי מש״כ המ״ב (שם) דכשמדליקין בפנים מניחים נר נוסף גם כשיש נר על השלחן דחוששין אולי ישתמשו בנרות של חנוכה ולא אדעתייהו, שאני הכא שאין הדרך להשתמש לאור הנר]. ואעפ״כ נוהגים להדליקו בכל אופן.

נרות ושמנים

נר של שעוה או שמן
מותר להדליק בנרות שעוה. [רמ״א (סע׳ תרעג סע׳ א) ושעה״צ (אות ד) דלא כדעת המהר״ל מפראג]. ונוהגים להדליק בנרות של שעוה כי אורן צלול כמו שמן. [רמ״א (שם)]. ומ״מ מצוה בשל שמן טפי מנרות של שעוה שעל ידי השמן נעשה הנס. [מ״ב (ס״ק ד)].

שמנים הכשרים לנ״ח
כל השמנים כשרים לנר חנוכה, ואע״פ שאין השמנים נמשכים אחר הפתילה ואין האור נתלה יפה באותן הפתילות. [שו״ע (שם)]. ולא חוששים שמא יבואו לידי כיבוי, משום דקי״ל כבתה אין זקוק לה דכיון שהדליק נעשה זכר לנס ונגמרה המצוה. [מ״ב (ס״ק א)].

מדליק בשבת
אפי׳ בליל שבת שבתוך ימי חנוכה מותר להדליק נר חנוכה בשמנים ופתילות שאסור להדליק בהם נר שבת. לפי שאסור להשתמש בנר חנוכה בין בשבת בין בחול. [שו״ע (סי׳ תרעג סע׳ א)]. וכ״ז אם אינו נותן בנר רק כדי שיעור מצותו [רמ״א (סע׳ א)], שאם יתן יותר יש חשש שיטעו להשתמש בו אחר השיעור של ההדלקה שאז מותר ליהנות ממנו. [מ״ב (ס״ק ג)].

לצורך השמש
בשבת חנוכה אסור לעשות השמש משמנים ופתילות שאין מדליקין בהם בשבת, כי מותר לעשות תשמישים נגדו יש לחוש אולי יבוא להטות הנר. [מ״ב (ס״ק ג)].

שמן זית
מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית, ואם אין שמן זית מצוי מצוה בשמנים שאורן זך ונקי. [רמ״א (שם)].

שמן שאינו ראוי לאכילה
שמן זית שאינו מיועד לאכילה אלא למאור כשר לכתחלה לנ״ח. [סתימת הפוסקים. וכן פסק הגרנ״ק זצ״ל (חוט שני עמ׳ שיט)]. וי״א שיש להדר ולהדליק בשמן זית הראוי לאכילה. [הגריש״א זצ״ל (פניני חנוכה פ״ז עמ׳ קלח-קמ)]. ודעתו שיש גם הידור שלא יהיה מבושל, והידור זה קודם להידור של שמן ראוי לאכילה].

שמן מוקשה
מותר להדליק בשמן מוקשה אפי׳ לכתחלה. [שבט הלוי (ח״ט סי׳ קמג) והגריש״א זצ״ל (אשרי האיש ח״ג פל״ד אות טז)].

שמן מאוס
אסור להדליק נ״ח בשמן מאוס (כגון שמצאו בו עכבר). [מ״ב (ס״ק ג)].

שמן הקדוש בקדושת שביעית
אסור להדליק נ״ח בשמן הקדוש בקדושת שביעית. [רידב״ז (פאת השלחן פ״ה ה״ט), אמרי יושר (ח״א סי׳ ק), החזו״א (ארחות רבנו ח״ב עמ׳ שלד) והגרנ״ק זצ״ל (חוט שני שביעית עמ׳ רעג)]. ויש מתירין. [הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש פט״ו אות ז), השבט הלוי (ח״א סי׳ קפד) והאור לציון (ח״ד פמ״ד אות ד)].

להדליק נר א׳ בשמן או להיות מוסיף והולך בנרות שעוה
אם השמן הוא ביקר, מוטב להדליק בנרות שעוה ולהיות מוסיף והולך, ממה שידליק בשמן זית נר א׳ בכל לילה לבד. [מ״ב (סי׳ תרעא ס״ק ז)]. וע״י בשעה״צ (אות ח) בשם הבנין עולם (סי׳ לד) שבלילה הראשון יראה על כל פנים להדליק בשמן זית, אע״ג דאח״כ לא יוכל לקיים להיות כמהדרין מן המהדרין בשאר לילות, דלא דחינן מצוה החביבה בשעתה מחמת שעי״ז לא יוכל אח״כ לקיים מצוה מן המובחר יותר].

״לכם״ בנרות חנוכה
אין צריך שנרות חנוכה יהיו שייכים למדליק מדין ״לכם״. [שד״ח (ח״ט מע׳ חנוכה אות טו) בשם בית יצחק, הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש פי״ג הגה יב) ושבט הלוי (ח״ג סי׳ פ). אולם הגרצ״פ פרנק (מקראי קדש חנוכה סי׳ כא) והגריש״א זצ״ל (פניני חנוכה פ״א עמ׳ טז) דבעינן ״לכם״. וע״י מש״כ בס״ד בשמעתא עמיקתא גליון שכ״ז].

נרות שמן מזכנים
כלי זכוכית אטום ובו שמן העשוי לשימוש חד פעמי כשר לכתחלה לנ״ח. [הגרשז״א זצ״ל (שם פט״ו אות ח)].

יביאו לו שמן זית בתוך חצי שעה
היה לו נר שעוה או שאר שמנים בתחלת זמן ההדלקה, ועתיד להיות לו שמן זית בתוך חצי שעה, צ״ע אם ימתין כדי להדליק בו או ידליק מיד. [הגרשז״א זצ״ל (שם פט״ו אות ו)].

נרות שאינן שוות
הנוהגין להדליק ביום ראשון נר א׳ ומכאן ואילך מוסיף והולך, צריך שיהיה נר הנוסף דומה לנר העיקרי. אבל אותם שעושים נר לכל אחד מבני הבית, יכול האחד להדליק נר של שמן והשני של שעוה. [מ״ב (סי׳ תרעג ס״ק ב)].

הדלקה בשמנים שונים
אם אין לו שמן זית מספיק לכל הנרות, מותר להדליק כל נר בשמן אחר. [באר היטב (סי׳ תרעג סוף אות א) בשם השבות יעקב (ח״ב סי׳ לא) ושער הציון (סי׳ תרעג אות א)].

להדליק ע״י פנס
מי שאין לו אפשרות להדליק בשמן ופתילה, רשאי להדליק פנס חשמלי (שיש בו חוט להט למעט תאורת לד שאין דינה כאש) ולברך עליו, בתנאי שניכר שהדליקו לשם מצות נ״ח. ובלבד שיש בו זרם חשמל כדי שידלק חצי שעה (כגון שדולק ע״י בטריה). [הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש פט״ו אות ג והגה 11) והגריש״א זצ״ל (קובץ תשובות ח״ג סי׳ קנ). וע״י בשד״ח (ח״ט מע׳ חנוכה ס״ק טו״ב) ובכה״ח (סי׳ תרעג אות יט)].

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמוד״ם שמעתא עמיקתא שליט״א בקול הלשון – טל׳: 6761* יש להקיש 3–3–1 שלוחה 65

ניתן לתרום דרך ״נדרים פלוס״ – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. חניכי ישיבות רמות ב׳ 3. גליון שמעתא עמיקתא

הגליון נתרם בעילום שם להצלחת התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל׳ 0503–767–052

© שמעתא עמיקתא – לקבלת הגליון מדי שבוע בדוא״ל, ניתן לשלוח בקשה לכתובת: amikta@amikta.co.il או amikta571@gmail.com